

Malo je zvezd, ki svojega prvotnega imena niso dobile po legi v ozvezdju ali splošni legi na nebu. Takšno ime ima najsvetlejša zvezda neba – Sirij (Sirius).

Eni Siriju rečejo tudi Glavna zvezda neba, drugi Prva zvezda neba. Ima pa še druga imena. Za zvezdo Sirij se zanima veliko ljudi, vendar pa je najbolj zanimivo to, da jih dosti sploh ne ve, da je najsvetlejša. Povem iz lastne izkušnje po razgovorih z ljudmi.

NEKAJ IMEN ZA ZVEZDO SIRIJ

Za radovedne, ki raziskujejo naprej.

Uradno ime oziroma uradna oznaka za zvezdo Sirij je Alfa (α) Canis Majoris – Alfa (α) Velikega psa, v pomenu Alfa (običajno najsvetlejša zvezda) v ozvezdju Velikega psa. Njeno lastno ime, zapisano v latinščini Sirius (po naše Sirij), pa izhaja iz grške besede serios (grš. Σείριος), kar pomeni žgoč, ognjen, sijajen, bleščeč, blesteč. Vseh teh šest pridevnikov bi lahko pisali z veliko začetnico in vseh teh šest imena bi lahko uporabili za pesniško poimenovanje zvezde Sirij.

Sirij se je pojavljal na jutranjem nebu pred Sončevim vzidom v času največje poletne vročine (julij, avgust). Zato so stari Grki mislili, da vročina ne prihaja s Sonca, ampak s Sirija. Stari Grki (Ptolemaj, 2. stoletje) so Sirij poimenovali kar po ozvezdju Kijon (Κύων) - Pes, v katerem sveti, in dodatno pojasnjevali, da zagatna poletna vročina pravzaprav prihaja iz vlažnega in vročega gobca tega Psa.

Od Grkov so to ime zvezde prevzeli Rimljani in nato Arabci. Rimljani so Siriju laskavo rekli Canicula (Kanikula) – Psička (tudi Kuzlica). Ker je bila ta Kanikula povezana s poletnima vročinskima mesecema julijem in avgustom (s pasjimi dnevi), ko so zaradi vročine morali prekiniti poljedelska in tudi druga opravila, so tako prekinitev dela, tj. počitnice, začeli imenovati kanikule. Poznamo tudi besedo kanalja (izpeljano tudi iz besede canis) - pes v slabševalnem pomenu besede. Mimogrede, kanalja je ničvreden človek, malopridnež, lump, nepridiprav. Pri nas na Štajerskem Siriju rečejo Kuzlak, čeprav bi lahko uporabili tudi ženski spol Kuzla, Kuzlica, saj gre za zvezdo, ki je ženskega spola. Arabski astronom Omar Hajam (1048–1131) je zvezdo Sirij imenoval Psica Velikana (Oriona). Angleško ime zanj pa je Dog star - Pasja zvezda.

Lega najsvetlejše zvezde neba - Sirija v ozvezdju Veliki pes. Zvezdo Sirij v ozvezdju so navadno položili v pasji gobec, iz katerega naj bi sredi vsakega poletja na Zemljo prihajala kužna in neznosna pasja vročina (pasji dnevi, približno od sredine julija do sredine avgusta). Heleni in Rimljani so Sirij še povezali z mitološkim velikanom, lovцем Orionom, katerega ozvezdje se nahaja v neposredni bližini Sirija. Sirij se imenuje tudi Pasja zvezda ali kar Pes, ker pripada ozvezdju Veliki pes. V sosesčini je še ozvezdje Mali pes z glavno zvezdo Prokijon (Predpes). Oba psa, Pes in Predpes - Sirij in Prokijon, sta v mitu o velikem lovcu Orionu predstavljena kot njegova zvesta lovska psa.

Sirij so v starem Egiptu imenovali Sotis (Sothis, grš. Σῶθις). Mislili so, da je solza (dež) boginje plodnosti Izide (Isis). Staroegipčanski svečeniki, ki so bili dobri opazovalci neba, so ugotovili, da je prvi opaženi poletni vzid Sirija, to je njegovo pojavljanje na nebu v svetlobi jutranje zarje, napovedoval poplave Nila. Zato so to zvezdo imenovali Sotis - Solzo Izide. Solza (dež) je padala v Nil, ki je zato poplavljal, prinašal rodovitno zemljo in blaginjo. Stari Egipčani so Sirij oboževali, ga povezovali s pomladjo in se ga veselili, Rimljani pa so ga zaradi njegove žgoče poletne vročine sovražili.

Arabci so Siriju rekli Alhabor – Tisti, ki je prečkal Rimsko cesto oziroma Tisti, ki je prečkal (šel čez) jug. (Op.: ime je okrajšava daljše arabske besede; pogledjte lego Sirija glede na Rimsko cesto. Res si lahko predstavljamo, kakor da bi jo prečkal.)

Kitajci poznajo Sirij kot Tianlang – Nebesni volk ali samo kot Lang – Volk in mite o njem.

Mi pa lahko Siriju na kratko poljudno rečemo kar Pes. Če rečemo, da je Pes na nebu, takoj vemo, da gre za najsvetlejšo zvezdo neba Sirij, ki sije v ozvezdju Velikega psa.

Več zgodovinskih zanimivosti in mitov v zvezi z imenom te zvezde in tudi samo zvezdo najdemo na internetu, celo iz babilonskih in staro kitajskih časov. Raziskujte dalje in kaj novega odkrijte. Vsega človek nikoli ne ve.

Kranj, 19. 3. 2016

Marijan Prosen